

C2

ÜNİTE 2

OKUMA: Seçici Okuma

DİNLEME: Seçici Dinleme

YAZMA: Paragraf - Yardımcı Düşünceler - Bağdaşıklık - Tutarlılık

Kazanımlar

Okuma

- Bir metinden istenilen bilgileri hızlı bir şekilde seçer.
- Bir metnin yardımcı düşüncelerini belirler.

Dinleme

- Dinlediklerindeki yardımcı düşünceleri belirler.
- Dinlediği metinlerden ihtiyaç duyduğu bilgileri seçer.

Yazma

- Yazılarında düşüncüyü geliştirme yollarını kullanır.
- Yazılarını yardımcı düşünceler etrafında planlar.
- Yardımcı düşünceleri kullanarak ana fikri destekler.
- Yazılarında bağdaşıklık ve tutarlılık sağlar.

OKUMA

Bu Bölümde Neler Öğreneceğiz?

- Bir metindeki düşünce bütünlüğünü, ayrıntılara girmeden daha az sözcük okuyarak yakalayabilecek,
- Bir metinde aradığınız anahtar kavramları kısa sürede bulabilecek,
- Bir metnin yardımcı düşüncelerini kolayca belirleyebilecek,
- Bir metindeki temel bilgiye hızlı bir şekilde ulaşabilecek,
- Metni okurken zamanı daha iyi kullanabileceksiniz.

Seçici Okuma

Seçici Okuma Nedir?

Okuma, bir metinde yazılı olanları zihinde anlamlandırmaya yönelik bir beceridir ve bu beceri bireylerin, öncelikle öğrenim hayatı olmak üzere hayatının pek çok alanında önemli bir yer tutar. Okuma eyleminin ana amacı yazılı metinden anlam çıkarmaktır. Anlama olmaksızın okuma boşuna bir çabadır. Bireylerin okuduğunu anlama becerileri ne derece geliştirilirse yaşam boyu yetkin okur-yazar olma becerileri de o derece gelişir.

Teknolojinin ve buna bağlı olarak bilginin ve eğitimin hızla ilerlediği, yaygınlaştığı çağımızda, ilgimizi çeken veya işimizin gereği olan konularda daha geniş ve daha doğru bilgilere ulaşmak, bilgiyi günü güne takip etmek için devamlı okumak gerekliliği hayatın kaçınılmazlarından olmuştur. Bu kadar çok bilgiden en iyi şekilde yararlanabilmek için de zamanı iyi değerlendirmek adına daha etkili okuma teknikleri geliştirilmiştir. Bu etkili okuma tekniklerinden biri “**seçici okuma**” tekniğidir.

Seçici okuma, anahtar sözcükler, veya fikirleri yerine bir bilgiyi ararken sıklıkla kullanılan, ayrıntılara bakılmadan metnin taranarak yapıldığı hızlı bir okuma tekniğidir. Bilgiye daha çabuk ulaşmak amacıyla okunacak metinde ek sözcükleri, detayları atmak ve sadece tüm metni kapsayıcı asıl sözcükler üzerinde durmak etkili bir okuma için önemlidir. Bu durum, “**seçme yoluyla gerekli olanı gereksiz olandan eleme**” çabasıdır. Bu yetenek, sürekli alıştırma ve sürekli çalışma yaparak geliştirilebilir.

Genel olarak okumalarda uygulanan bu teknikle bir kimsenin, aradığı bilgiler için belirli metinleri okumaya ayıracağı zaman önemli ölçüde azalmakta ve daha fazla kaynaktan yararlanma şansı artmaktadır.

Örneğin, sınavı olan bir öğrencinin, nüfus rakamlarıyla ilgili bir dizi ifadenin doğru mu yanlış mı olduğunu bulmak için hızlı bir şekilde nüfus oranları hakkındaki metni taraması gerekir.

Seçici Okuma Niçin Yapılır?

Seçici okuma; okumaya ayrılan zamanı daha verimli kullanabilmek, bir metinde geçen belirli bir sözcük veya sözcük öbeğini daha kısa sürede bulabilmek ve kısa zamanda daha çok bilgiye ulaşabilmek amacıyla yapılır.

Seçici Okuma Ne Zaman Yapılır?

Aşağıda verilen örnek durumlarda seçici okuma yapabilirsiniz;

- » Araştırdığınız bir konu hakkında daha çok kaynaktan faydalanabilmek adına zamanı daha verimli kullanmak istediğinizde,
- » Bir metnin içinde, sadece sorulan sorunun cevabını bulmak istediğinizde,
- » Bir metindeki ayrıntı cümleleri hızlıca geçip önemli cümleleri yakalamak istediğinizde seçici okuma yapabilirsiniz.

Örneğin:

- » Tren biletinizde trenin hareket saatini öğrenmek için,
- » Uçağınıza bineceğiniz kapı numarasını duyuru panolarından takip etmek için,
- » Bilmediğiniz bir sözcüğün anlamını sözlükten aramak için,
- » Sınavlarda sorulan soruları cevaplamak için,
- » Kitapçıda veya kütüphanede aradığınız bir kitabı bulmak için seçici okuma yapabilirsiniz.

Seçici Okuma Nasıl Yapılır?

Metinde aradığınız bilgiyi en kısa sürede bulmak için yazılmış her sözcüğü okumak veya anlamaya çalışmak yerine, aşağıda verilen ipuçlarını kullanarak seçici okuma yapabilirsiniz:

- » Metinde vurgulanan (kalın veya italik yazılmış, altı çizilmiş, büyük harfle yazılmış) sözcükleri göz gezdirme yöntemiyle arayın.
- » Tarih veya istatistikler gibi rakamlara bakın.
- » Aradığınız şeyleri metinden daha kolay bulabilmek için her sözcüğü okumaya çalışmayın, bilgileri seçerek okuyun.
- » Anahtar sözcükleri veya tekrar eden sözcükleri bulun.
- » Hızlı şekilde metni tarayarak metindeki başlıklar, alt başlıklar, tanımlar, örnekler veya sayılar gibi ipuçlarından yararlanın.
- » Cevaplamak istediğiniz soruları düşünerek veya not ederek işe başlayın. Bunu yapmanız odaklanmanıza yardımcı olup istediğiniz bilgiyi daha kolay bulmanıza yardımcı olabilir.

Örnek:

Aşağıdaki metni yüzeysel okuma tekniklerini kullanarak okuyun ve soruları metne göre yanıtlayın.

DRAMANIN ÇOCUĞUN GELİŞİMİNE ETKİSİ

Drama, dil becerilerini doğal bir biçimde birleştirir.

Dramada, dikkatli dinleme anahtar bir özelliktir. Drama, iletişimin hem sözel olan hem de sözel olmayan yanlarını birleştirir, böylece zekâ ve vücudu bir araya getirir. Öğrenimin fiziksel ve entelektüel yanlarının arasındaki dengeyi sağlar. Ayrıca drama hem bilişsel becerilere hem de duyguların geneline hitap ettiğinden düşünmeye olduğu kadar duygulara da önem verir. Drama,

öğrenci farklılıklarının göz önünde bulundurulması açısından eşsiz fırsatlar sunar. Drama etkinlikleri sırasında kendini ve diğer katılımcıların özelliklerini yeniden keşfeden çocuklar; kendilerinin farkında olma duygularını, kendilerine olan güvenlerini ve saygılarını geliştirerek motivasyonlarını artırır. Motivasyon da etkinliklerin geliştirdiği beklenti duygusu ve çeşitliliği sayesinde gerçekleşir ve devam eder. Bunların dışında dramada öğretmenlerden çocuklara geçen bir sorumluluk durumu bulunmaktadır. Bu durum sayesinde çocuklarda sorumluluk alma bilinci gelişir.

Drama etkinlikleri çocukların dünyayı anlamlandırmaları; çevreleri, başkaları ve kendileriyle etkileşim ve iletişime girmeleri için fırsatlar yaratır. Drama etkinlikleri sayesinde çocuklar duygularını, hayal güçlerini, imgeleme yetilerini ve hatta düşlerini kullanarak etkinliklere aktif olarak katılma olanağı bulurlar. Ayrıca, drama etkinlikleri sayesinde çocukların yaratıcılığı, sanatsal duyarlılığı ve zihinsel kapasiteleri gelişir. Drama etkinlikleri drama grubunda yer alan katılımcıların etkileşimini gerektirir. Dolayısıyla drama etkinlikleri sırasında insanlar arası davranışlar öğrenilebilir ve öğretilebilir. Burada ortak olarak uygulanan ve yaşanan davranışların öğrenilmesi söz konusudur ve bu süreç “toplumsallaşma” olarak adlandırılabilir. Drama süreci, bir grubun üyesi olmanın gerektirdiği gizil gücü vurgular, iletişim kurma ve problem çözme becerilerini geliştirir.

Kaynak: AÖF, Çocuk ve Drama– Dramanın Çocuğun Gelişimine Etkisi ve Sağladığı Yararlar bölümünden uyarlanmıştır.

I. Yukarıdaki metnin konusu nedir?

- Öğretmenlerin dramadaki önemli rolleri
- Yaratıcı dramada iletişim yolları
- Dramanın çocuklara sağladığı yararlar
- Dramada tercih edilen etkinlik türleri
- Çocuklara yönelik dramanın uygulanma süreci

Çözüm: Metin genel olarak dramanın çocukların bilişsel becerilerinin, iletişim becerilerinin ve duygularının gelişimine, kendine güvenlerinin ve motivasyonlarının artmasına, sorumluluk duyguları geliştirmelerine ve toplumsallaşmalarına yardımcı olduğunu anlatmaktadır. Doğru seçenek **c**'dir.

2. Yukarıdaki metne göre dramada hangi beceri anahtar bir özelliktir?

- a) Bilişsel beceri
- b) Dikkatli dinleme
- c) Hayal gücü
- d) İmgeleme yetisi
- e) Problem çözme

Çözüm: Dramada, dikkatli dinleme anahtar bir özelliktir. Doğru seçenek **b**'dir.

3. Yukarıdaki metne göre dramada motivasyon nasıl gerçekleşir?

- a) Etkinliklerin geliştirdiği beklenti duygusu ve çeşitliliği sayesinde
- b) Çocukların, diğer katılımcıların özelliklerini yeniden keşfetmesiyle
- c) Öğretmenlerden çocuklara geçen sorumluluk duygusuna bağlı olarak
- d) Dramanın, dil becerilerini doğal bir şekilde geliştirmesi sayesinde
- e) Çocukların, drama sayesinde problem çözme yeteneklerini geliştirmesiyle

Çözüm: Dramada motivasyon, etkinliklerin geliştirdiği beklenti duygusu ve çeşitliliği sayesinde gerçekleşir ve devam eder. Doğru seçenek **a**'dır.

4. Yukarıdaki metne göre, toplumsallaşma nedir?

- a) Ortak olarak uygulanan ve yaşanan davranışların öğrenilmesi süreci
- b) Çocukların yaratıcılığı, sanatsal duyarlılığı ve zihinsel kapasitelerinin gelişimi
- c) Öğrenimin fiziksel ve entelektüel yanlarının arasındaki dengeyi sağlaması
- d) Bireylerin, hayal güçlerini işe koşarak etkinliklere aktif olarak katılma olanağı
- e) Drama sürecinin, iletişim kurma ve problem çözme becerilerini geliştirmesi

Çözüm: Drama etkinlikleri sırasında insanlar arası davranışlar öğrenilebilir ve öğretilebilir. Burada ortak olarak uygulanan ve yaşanan davranışların öğrenilmesi söz konusudur ve bu süreç "toplumsallaşma" olarak adlandırılabilir. Doğru seçenek **a**'dır.

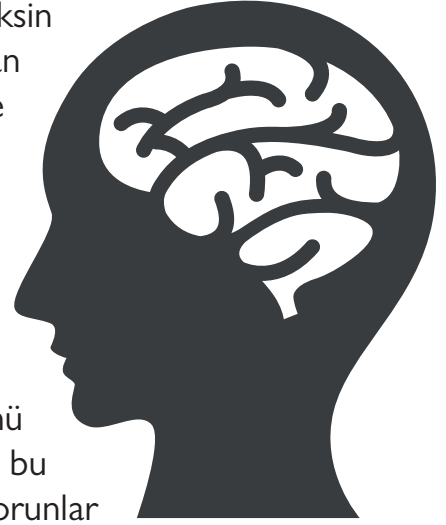
Etkinlik 1:

Aşağıdaki metni yüzeysel ve seçici okuma tekniklerini kullanarak okuyun ve soruları metne göre yanıtlayın.

BEYNİN İŞLEVLERİ

Bilim insanları, saatler boyu aynı etkinliği gerçekleştiren insanların beynini incelediğinde değişim olduğunu görüyor. Örneğin taksi şoförlerinin beyninde, yön bulmada işe yarayan hipokampus bölgesi daha gelişmiştir. Müzisyenlerin beyinlerinde de enstrüman çalmak için gerekli olan kısım büyüme gösterir. Öyle ki keman çalanlarda ince motor becerisi bir el için söz konusu olduğundan motor korteksin bir tarafı, piyano çalanlarda ise iki el de aktif kullanıldığından korteksin iki tarafında hafif bir çıkıntı yaratacak bir büyüme görülür. Yani herhangi bir etkinlik ile ilgili düzenli pratik yapmak beyin yapısında kesinlikle değişime neden olmaktadır. Sonuçta, sıkça gerçekleştirdiğimiz uygulamalar, alışkanlıklar beynimizi değiştirecektir. Bireyler de bu sürecin bir parçasıdır; yani neyi ne kadar yapacakları konusunda geçici ya da kalıcı kararlar verebilirler. Sürekli ekran başında oturanların beyinlerinin yalnızca görsel bölümü çalışırken diğer yerler edilgen konumdadır. Bir süre sonra bu hücrelerde körelme, görevini yerine getirememe gibi sorunlar ortaya çıkabilir. İnsanların sürekli ekran başında çalışması, beyin için son derece sağlıksızdır. Genel kanının aksine, beyin, yalnızca düşünmez, aynı zamanda duyumsar, hisseder ve bizi yönlendiren her zaman mantığımız değildir. Tükenmişlik de beyin entelektüel bölümü ile ilgili değil, duygusal yönü ile ilgili bir kavramdır. Çok fazla ekran başında olmak, hem çocuklarda hem de yetişkinlerde tükenmişliği körükleyerek olumsuz duygusal tepkilere neden olabilir.

Kaynak: AÖF, Çocuk Edebiyatı ve Medya (s. 198-199)

1. Yukarıdaki metne göre, herhangi bir etkinlik ile ilgili düzenli pratik yapmak neye sebep olmaktadır?

- a) Beynin edilgen çalışmasına
- b) Beyin yapısında değişime
- c) Müzik bilgisinin gelişimine
- d) Düzgün alışkanlıklar edinmeye
- e) Kararlı bireyler olmaya

2. Yukarıdaki metne göre, tükenmişlik aşağıdakilerin hangisiyle ilgilidir?

- a) Hipokampus
- b) Motor korteksi
- c) Beynin entelektüel bölümü
- d) Beynin görsel bölümü
- e) Beynin duygusal yönü

Etkinlik 2:

Aşağıdaki metni yüzeysel okuma tekniklerini kullanarak okuyun ve soruları metne göre yanıtlayın.

ENERJİNİN VERİMLİ KULLANIMI

Enerjinin verimli kullanımı, genellikle enerji tüketiminin azaltılması ve enerji kullanım veriminin artırılması ile gerçekleştirilmektedir. Enerjinin verimli kullanılmasıyla hem ekonomik açıdan hem de çevrenin korunması açısından kazanç sağlanabilir. Örneğin, daha az yakıtla çalışabilen bir motor ile hem yakıt masrafları azalmakta hem de motorun egzozundan atılan karbondioksit ve azot oksitler gibi hava kalitesini azaltan kirletici gazların miktarı da azalmaktadır.

Enerjinin geri kazanımı ile bir sistemin toplam enerji tüketimini azaltarak sistem içerisindeki bir sürecin işletilebilmesi için gerekli olan enerji girdilerinin azaltılması amaçlanmaktadır. Örneğin, bir fabrikada üretilen yüksek sıcaklık ve basınçtaki su buharı, öncelikle fabrikanın ihtiyacı olan elektrik enerjisini üretmek için tribünlerde elektrik enerjisine dönüştürülür. Tribünlerden çıkan daha düşük sıcaklık ve basınçtaki su buharı fabrikadaki bir ünitenin ısıtılmasında ve hatta bu ünitelerden çıkan sıcak su da fabrikanın ısıtılmasında ve sıcak su üretiminde kullanılabilir. Böylelikle fabrikadaki ünitenin ısıtılmasında, fabrikanın ısıtılmasında ve sıcak su üretiminde hem tasarruf sağlanmış olur hem de atmosfere salınan kirleticilerin miktarları azaltılabilir.

Kaynak: AÖF, Geleneksel Enerji Kaynakları (s. 10).

1. Yukarıdaki metne göre, enerjinin verimli kullanımı hangi iki yolla mümkündür?

2. Yukarıdaki metne göre, enerjinin geri kazanımı ile ne amaçlanmaktadır?

OKUYALIM - YANITLAYALIM

A. Aşağıdaki metni seçici okuma tekniklerini kullanarak okuyun ve soruları metne göre yanıtlayın.

GÖÇLERE İLİŞKİN SINIFLAMALAR

Tarih boyunca meydana gelen göçler, dünyanın bugünkü nüfus dağılımını, sosyo-ekonomik yapısını ve kültürel gelişimini şekillendirmiştir. Göçe neden olan itici ve çekici faktörlere göre temel bazı göç sınıflamaları yapılmıştır.

Gerçekleştiği yere göre göçler; “iç göç” ve “dış göç” olmak üzere iki başlık altında toplanmaktadır. Dış göç, literatürde sıklıkla uluslararası göç olarak ifade edilmektedir. Bir ülkenin sınırları içerisinde afetlerden kaynaklı olarak iç göç yaşanabileceği gibi afetler dışındaki çeşitli nedenlerden dolayı da ülke içerisinde nüfus hareketleri söz konusu olabilmektedir. Afetlerden kaynaklı iç göçler genel olarak ülke içinde ve geçici olarak gerçekleşmektedir.

Gerçekleşme nedenine göre uluslararası göçler; “gönüllü” ya da “zorunlu göç” olmak üzere iki başlık altında toplanmaktadır. “Gönüllü göç” hareketinde, insanlar ülkelerini kendi iradeleri ile terk etmekte iken “zorunlu göç” hareketlerinde nüfus hareketliliği kişilerin iradelerinin dışında, yaşadıkları ülkenin itici faktörlerinin etkisi ile gerçekleşmektedir. Bu itici faktörlerin başında savaşlar, etnik ve dinî çatışmalar, siyasi istikrarsızlıklar, öldürücü salgın hastalıklar, kuraklık, kıtlık, iklim değişikliği vb. afetler gelmektedir. Bu tarz siyasi ve güvenlik kaynaklı göçlerde hayatta kalma arayışı göç etme kararında belirleyici bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Gerçekleşme süresine göre göçler; “ani gelişen” ya da “planlı göç” olmak üzere iki başlık altında toplanmaktadır. Örneğin köle ticaretinin yoğun olarak yaşandığı 18. yüzyılın ikinci yarısında her yıl yaklaşık olarak 60 bin kölenin Amerika’ya götürülmesi olayı zorunlu ama aynı zamanda planlı olarak gerçekleştirilen uluslararası bir göçtür. Ani gelişen göç olaylarında ise ağırlıklı olarak savaşlar, çatışmalar vb. siyasi nedenler ile afetlerin ön plana çıktığı görülmektedir.

Hacmine göre göçler; “bireysel” ve “kitlesele” olmak üzere iki başlık altında toplanmaktadır. Örneğin Kavimler Göçü, tarihteki en büyük kitlesele göç hareketlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Ayrıca Birinci Dünya Savaşı sonrasında imparatorlukların yıkılması ve ulus devletlerin oluşturulması sürecinde yaşanan göçler de kitlesele boyutta gerçekleşmiştir. Osmanlı Devleti’nin dağılma döneminde beş milyondan fazla Müslüman’ın, Balkanlar ve Kafkasya’dan Anadolu’ya yönelik göçleri de tarihimizdeki zorunlu kitlesele göçlere ilişkin önemli örneklerden biridir.

Kitlesele düzeyde gerçekleşen bu göçlerin tamamı uluslararası boyutta, zorunlu olarak, ani ve kitlesele düzeyde gerçekleşmiştir. Bu göçler devletler ve toplum üzerinde siyasi, ekonomik, sosyo-kültürel ve demografik sonuçlar doğurmuştur.

Yasal durumuna göre göçler ise; “düzenli” ve “düzensiz” olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. İkili anlaşmalarla düzenlenen işçi göçü, eğitim amaçlı göçler, aile birleşim

hakkından doğan göçler düzenli göç hareketlerine örnek verilebilir. Düzenli göçe ilişkin düzenlemeler bütün ülkelerde kanun ve yönetmeliklerle düzenlenmiştir. İkamet, vize işlemleri, kalış süreleri, transit geçişler, çalışma izinleri, sağlık hizmetleri ile yabancıların hak ve yükümlülükleri gibi birçok konu bu kapsamdadır. Düzensiz göç türüne ilişkin genel kabul gören bir tanım yapmak ise oldukça zordur. Zira düzensiz göç, genelde düzenli göçün yapısına ve süreçlerine aykırı olan durumlarda ortaya çıkmaktadır.

Sonuç olarak göçün uluslararası boyutta zorunlu olarak gerçekleşmesi, aniden gelişmesi ve kitleselliği göç ile afet arasındaki ilişkiyi artırabilecek durumlardır. Bu durumlara son olarak göçün insani nedenlerden kaynaklanıyor olması konusunu da eklemek gerekmektedir.

Kaynak: AÖF, Göç ve Göçmen Sorunları (s.68).

1. Aşağıdaki göç sınıflamalarını alt başlıklarıyla eşleştiriniz.

Göçlere ilişkin sınıflamalar	Alt başlıklar
A. Gerçekleştiği yere göre göçler: ____ ve ____	1. düzenli
B. Gerçekleşme nedenine göre uluslararası göçler: ____ ve ____	2. bireysel
C. Gerçekleşme süresine göre göçler: ____ ve ____	3. iç
D. Hacmine göre göçler: ____ ve ____	4. ani gelişen
E. Yasal durumuna göre göçler: ____ ve ____	5. zorunlu
	6. düzensiz
	7. gönüllü
	8. kitlesel
	9. planlı
	10. dış

“Afetlerden kaynaklı iç göçler genel olarak _____ ve _____ olarak gerçekleşmektedir.”

2. Parçaya göre yukarıdaki cümleyi doğru olarak tamamlayacak ifadeleri işaretleyiniz.

uluslararası () ülke içinde () kalıcı () geçici () düzenli ()

3. Köle ticaretinin yoğun olarak yaşandığı 18. yüzyılın ikinci yarısında her yıl yaklaşık olarak 60 bin kölenin Amerika'ya götürülmesi örneği için uygun olan göç sınıflamalarını işaretleyiniz.

Ani gelişen () Planlı () Zorunlu () İç () Bireysel ()

4. İkili anlaşmalarla düzenlenen işçi göçü, eğitim amaçlı göçler, aile birleşim hakkından doğan göçler hangi göç hareketine örnektir?

Planlı () Zorunlu() Düzenli()

B. Aşağıdaki metni seçici okuma tekniklerini kullanarak okuyun ve soruları metne göre yanıtlayın.

ŞEKER HASTALIĞINDA GENETİK VE ÇEVRESEL FAKTÖRLERİN ROLÜ

Genetik yatkınlığın ve çevresel faktörlerin etkisi sonucunda gelişen önemli bir hastalık, sıklıkla karşılaşılan Diabetes Mellitus ya da bir diğer adıyla şeker hastalığıdır. Şeker hastalığı vücutta kan şekerinin yani glikoz seviyesinin yükselmesine (hiperglisemi) neden olur. Glikoz, hücrelerin enerji kaynağı olduğu için yaşamsal öneme sahiptir. Vücudumuzda glikoz seviyesinin kontrolü, pankreasta üretilen ve şekerin hücrelere girmesini sağlayan insülin hormonu tarafından yapılmaktadır. İnsülin eğer vücutta yetersiz miktardaysa ya da vücuttaki etkisini yitirmiş ise şeker hücrelere taşınamaz ve kandaki miktarı yükselir. Bu durumda, normal enerji kaynağını yitirmiş hücreler, ihtiyaçları olan enerjiyi farklı yollardan karşılamaya çalışırlar. Şeker hastalığının neden olduğu birçok bozukluğun, işte bu “farklı yolların” sonucunda ortaya çıkan metabolik artıklar ve yüksek kan şekerinden dolayı oluştuğu düşünülmektedir.

Klinik ve genetik özellikleri farklı olan Tip 1 ve Tip 2 olmak üzere iki tip şeker hastalığı vardır. Tip 1 şeker hastalığı 20'li ya da daha erken yaşlarda görülür. Bu kişiler, pankreas hücreleri zarar gördüğü için çok az insülin üretmekte ya da hiç insülin üretememektedir ve insülini ilaç şeklinde almak zorundadır.

Tip 2 şeker hastalığı daha yaygın olup genellikle 40'lı yaşlardan sonra ortaya çıkar. Bu kişilerde, ilerleyen hücre bozukluğuna bağlı olarak pankreas bir miktar insülin üretebilmekte ancak vücut üretilen insüline karşı direnişe geçtiği için insülin hücrelerde etkisiz kalmaktadır. Bu nedenle Tip 2 şeker hastalığı, insüline bağımlı olmadan gelişmektedir.

Her iki tipteki şeker hastalığında, hücrelerin insülin üretebilmesi ya da dirençlilik göstermesi bakımından kişilerin genetik özellikleri önemli rol oynar. Kişide eğer hastalığa genetik yatkınlık varsa, ancak uygun çevresel bazı faktörlerin de (örneğin virüsler, kişinin beslenme tarzı ya da hareketlilik) rol oynamasıyla şeker hastalığı ortaya çıkar. Genetikte bu tür hastalıklara, çok faktörlü hastalık denir. Buna kanıt, genetik yönden birbiriyle aynı olan tek yumurta ikizleri üzerinde yapılan araştırmalardan elde edilmiştir. Tek yumurta ikizlerinden bir tanesinde şeker hastalığı görülüp diğerinde görülmemesi, aynı genetik yapıya sahip iki insanın, yine de aynı hastalığa yakalanmadığını göstermiştir. Dolayısıyla, bu hastalık için genetik eğilimin %100 kişinin hasta olacağı anlamına gelmediği anlaşılmış ve çevresel faktörlerin de hastalıktaki önemi vurgulanmıştır.

Şeker hastalığı, özellikle son yıllarda yaşam şeklinin değişmesine paralel olarak artış göstermektedir. Bu hastalıkta rol oynayan çevre faktörleri arasında aşırı kilo (obezite) en önemlisidir. Bunun yanı sıra yaş, hareketsizlik, karbonhidrattan zengin beslenmek, sigara ve psikolojik stres Tip 2 şeker hastalığı gelişme riskini artırmaktadır.

Şeker hastalığından korunmak için gündelik yaşamının getirdiği stresten mümkün olduğu kadar etkilenmemeye çalışmak gerekir. Bunun için de herkesin kendi ruhsal yapısını iyi tanıması ve buna göre önlemler geliştirmesi yararına olacaktır. Bu önlemlerden öncelikle sağlıklı beslenme, egzersiz ve kilo kontrolü ile pankreastaki hücre yıkımı durdurulabilir ve hücreler normalleşebilir. Böylece daha kaliteli ve sağlıklı bir yaşam sürdürülebilir.

Kaynak:www.bayindirhastanesi.com.tr/haber.asp?haber=730,www.tipdunyasi.net/bilgi/diyabet_seker_hastaligi.html adresinden uyarlanmıştır.

1. Şeker hastalığının diğer adı nedir?

2. Kan şekeri veya glikoz seviyesinin yükselmesine ne denir?

3. Vücudumuzda glikoz seviyesinin kontrolü hangi hormon tarafından yapılmaktadır?

4. Kaç tip şeker hastalığı vardır?

5. Tip 1 şeker hastalığı hangi yaşlarda görülür?

6. Tip 2 şeker hastalığı hangi yaşlarda görülür?

7. Hangi tip şeker hastalığı insüline bağımlı olmadan gelişir?

8. Şeker hastalığında genetik eğilimin yanı sıra başka hangi faktörün etkisi bulunmaktadır?

9. Şeker hastalığında rol oynayan en önemli çevresel faktör nedir?

10. Şeker hastalığına karşı alınabilecek önlemlerden sağlıklı beslenme, egzersiz ve kilo kontrolü neyi durdurabilir?

DİNLEME

Bu Bölümde Neler Öğreneceğiz?

- Konuşmalarda anahtar sözcüklerden yola çıkarak metnin konusunu bulabilecek,
- Bir metni dinledikten sonra metnin ana düşüncesini bulabilecek ve arkasından ana fikri destekleyen yardımcı düşünceleri kolaylıkla tespit edebilecek,
- Ana dili Türkçe olan birinin konuşmalarını rahatlıkla anlayabilecek,
- Konuşmalarda geçen mecazlı sözler veya söz gruplarının taşıdığı anlamları kavrayabilecek,
- Bir şiiri dinledikten sonra şiirin temasını kolaylıkla anlayabilecek,
- Şiirdeki betimlemeleri ve örtülü ifadeleri anlayabilecek,
- Bir konuşmacıyı veya bir kaydı dinlerken istenilen belirli bir bilgiyi veya belirli bir ayrıntıyı kolaylıkla bulabileceksiniz.

Seçici Dinleme

Seçici Dinleme Nedir?

Dinleme de okuma gibi bir anlam kurma sürecidir. Dinleme, en genel anlamıyla kulağa gelen seslerin doğru algılanması, anlamlandırılması ve uygun tepkinin verilmesini içeren yoğun bir zihinsel süreç olarak ifade edilebilir. Dinleme, işitilenlerin zihinde anlamlandırıldığı bir süreçtir. Bu süreç işitme, dikkate alma ve anlamlandırma, tepki verme gibi aşamalardan oluşmaktadır. Diğer beceri alanlarında olduğu gibi dinleme becerisi de eğitim yoluyla geliştirilebilir. Dinleme etkinliğinde “konuşan, ileti-mesaj, dinleyen, geri bildirim” olmak üzere dört temel bileşen vardır. Konuşmacı dinleme etkinliğinde anahtar konumdur. Ondan gelen iletilerin niteliği dinlemenin amacına ulaşmasında ve anlama etkinliğinin sağlıklı gerçekleşmesinde büyük önem taşımaktadır. Dinleme, dinleyicinin amacına ve bulunduğu konuma göre çeşitli türlere ayrılır. Bunları şöyle sıralayabiliriz: aktif dinleme, pasif dinleme, not alarak dinleme, empatik dinleme, yaratıcı dinleme, amaçlı dinleme, sorgulayıcı dinleme, seçici dinleme, eleştirel dinleme gibi. Bu ünite, dinlemenin “seçici dinleme” türünü tanıtmaya çalışacağız.

Seçici dinleme, dinlenenlerin içinden ilgi ve ihtiyaca yönelik olanların seçilerek dinlenmesidir. Konuşulanların içinden sadece ilgilenilen bölümleri dinlemek, o bölümlere dikkati yoğunlaştırmak, diğer bölümleri dinlememektir. Bilinçli ve amaç odaklı bir dinlemedir.

Seçici Dinleme Niçin Yapılır?

Dinleme eylemi temelde;

- » Bilgiye ulaşmak yani öğrenmek,
- » Anlatılanı anlamak,
- » Konuşanla empati kurarak onu anlamaya çalışmak amacıyla yapılan bir eylemdir.

Bir konuşmacıyı veya bir kaydı dinlerken sadece belirli bir bilgiyi veya belirli bir ayrıntıyı

bilmek istiyorsanız, seçici dinleme yapmalısınız. Bu ayrıntılar; bir özel isim, yer, meslek, nesne, sayı veya miktar olabilir. Seçici dinlemede bilgileri dinlemeden önce veya dinlerken ne dinlediğinize dair bir fikrinizin olması gerekir.

Seçici Dinleme Ne Zaman Yapılır?

- » Dinleme metninin içinde, sadece sorulan sorunun cevabını bulmak istediğinizde,
- » Dinleme metnindeki ayrıntı cümleleri hızlıca geçip önemli cümleleri yakalamak istediğinizde seçici dinleme yapabilirsiniz.

Seçici Dinleme Nasıl Yapılır?

Aşağıda verilen ipuçlarını kullanarak seçici dinleme yapabilirsiniz:

- » Metinle ilgili sorular varsa önce soruları okuyun, daha sonra metni dinleyin.
- » Aradığınız bilgiyi dinleme metninden daha kolay bulabilmek için her sözcüğü anlamaya çalışmayın, bilgileri seçerek okuyun.
- » Anahtar sözcükleri veya tekrar eden sözcükleri bulun.

Örnek 1:

Metni seçici dinleme tekniğini kullanarak dinleyin ve soruları metne göre yanıtlayın.

PİZZA

I. Latince “pinsa” ne anlama gelmektedir?

- a) Ürün
- b) Tat
- c) Gözleme
- d) Harman
- e) Peynir

Çözüm: Bir rivayete göre gözleme anlamına gelen Latince “pinsa”dan doğduğu ifade edilmektedir. Doğru seçenek **c**'dir.

2. Pizza, günümüzdeki şeklini hangi dönemde almaya başlamıştır?

- a) Orta Çağ
- b) Tunç Çağı
- c) 1889 yılı
- d) İlk Çağ
- e) Tarih öncesi dönem

Çözüm: Veneto bölgesinde Tunç Çağı'na ait pizza kalıntılarının bulunduğundan bahsedilmektedir. Fenikelilerin ve Yunanlıların taş üzerinde pişen sulu hamur yediklerinden tarih kitaplarında bahsedilmektedir. Orta Çağ'da ise pizza günümüz şeklini almaya başlamıştır. Doğru seçenek **a**'dır.

3. Pizza Margarita neyi temsil etmektedir?

- a) İtalya kraliçesi
- b) İtalyan bayrağı renkleri
- c) İtalyan mutfağı
- d) İtalya coğrafyası
- e) İtalya kültürü

Çözüm: Pizza Margarita, 1899 yılında Kraliçe Margarita'nın İtalya'nın kuzeyindeki bir kolera salgınından kaçmak için Nepal'i ziyaret ettiğinde yapılmıştır. Temel malzemeleri domates, mozzarella peyniri ve fesleğendir. İtalyan bayrağının renklerini temsil etmektedir. Doğru seçenek **b**'dir.

4. Hangi tür pizzada yerel kapari bulunmaktadır?

- a) Pizza Marinara
- b) Sicilya Pizza
- c) İtalyan Orkinos
- d) Pizza Veronese
- e) Pizza Pugliese

Çözüm: Pizza Pugliese; yerel kapari, bölge zeytini, domates, mozzarella ve soğandan oluşmaktadır. Doğru seçenek **e**'dir.

5. Hangi mutfağın bugünkü konumuna ulaşması konusunda en önemli etken İtalyan mutfağıdır?

- a) İngiliz
- b) Yunan
- c) Latin
- d) Fenike
- e) Fransız

Çözüm: İlgili literatür Fransız mutfağının bugünkü konumuna ulaşması konusunda en önemli etkenin İtalyan mutfağı olduğunu altını çizmektedir. Doğru seçenek **e**'dir.

Örnek 2:

Aşağıdaki metni, seçici dinleme tekniğini kullanarak dinleyin ve soruları metne göre yanıtlayın.

REKLAMCILIK

1. Aşağıdakilerden hangisi reklamın sosyal rollerinden biri değildir?

- a) Tüketicileri yeni ve gelişmiş ürünler hakkında bilgilendirir.
- b) Ürün ve özelliklerini karşılaştırmalarına yardım eder.
- c) Moda ve tasarıma yönelik eğilimlere ayna tutar.
- d) Ürün satışının ekonomi üzerindeki etkisini eleştirir.
- e) Estetik duygusunu geliştirir.

Çözüm: Reklam, ürünlerin satışındaki rolü ile toplum ve ekonomi üzerindeki etkisinden dolayı bir taraftan alkışlanırken, diğer taraftan da eleştirilir. Reklamın pek çok sosyal rolü vardır. Tüketicileri yeni ve gelişmiş ürünler hakkında bilgilendirir, ürün ve özelliklerini karşılaştırmalarına yardım eder, moda ve tasarıma yönelik eğilimlere ayna tutar, estetik duygusunu geliştirir. Doğru seçenek **d**'dir.

2. Dinlediğiniz metne göre reklamların nesnel olduklarını söylemek neden zordur?

- a) Belli sosyal eğilimleri izler.
- b) Sosyal değerleri yansıtır.
- c) Sıklıkla sundukları faydadaki bilgiyi çarpıtır ya da ihmal eder.
- d) İnsanlara nasıl davranacaklarını dikte etme gücüne sahiptir.
- e) TV, radyo ve gazetelerde çok fazla yayımlanmaktadır.

Çözüm: Reklamların nesnel olduklarını söylemek zordur çünkü reklamlar sıklıkla sundukları faydadaki bilgiyi çarpıtır ya da ihmal eder. Doğru seçenek **c**'dir.

3. Dinlediğiniz metne göre, aşağıdakilerden hangisi reklama yönelik sosyal tartışma konuları arasındadır?

- a) Dili yozlaştırması
- b) Motivasyonu artırması
- c) Kültürü geliştirmesi
- d) İhtiyaçları azaltması
- e) Halkı çağdaştırması

Çözüm: Reklamın bizleri daha materyalist yaptığı, ihtiyacımız olmayan ürün ve hizmetleri satın almaya zorladığı, kontrol edemediğimiz yollarla bilinçaltımızı etkilediği, toplumun sanat ve kültürünü etkilediği, dili yozlaştırdığı yönündeki eleştiriler de, reklama yönelik sosyal tartışma konuları arasındadır. Reklam, bir yandan sürekli tüketimi önererek, maddi, materyalist bir motivasyon sağlarken, diğer yandan, paradoksal bir şekilde, çağdaş reklamcılık bize maddi dünyanın yeterli olmadığını söyler. Bir ürünü satmaya çalışırken, kültüre, değerlere başvurur. Doğru seçenek **a**'dır.

Etkinlik 3:

Aşağıdaki metni, seçici dinleme tekniğini kullanarak dinleyin ve soruları metne göre yanıtlayın.

URARTU KRALLIĞI

I. Urartu Krallığı ne zaman kurulmuştur?

- a) 8.yüzyıl sonlarında
- b) 10. yüzyıl başlarında
- c) 9. yüzyıl ortalarında
- d) 9. yüzyıl başlarında
- e) 10. yüzyıl ortalarında

- I. Çivi yazısı
- II. Devlet yapısı
- III. Örgütlenme biçimi
- IV. Dokumacılık

2. Yukarıdakilerden hangileri Urartuların, Assur Krallığından etkilendiği konulardandır?

- a) Yalnız I
- b) II ve IV
- c) I, II ve IV
- d) I,II ve III
- e) Hepsi

3. Aşağıdakilerden hangisi Urartuların yetenekli olduğu alanlardan biri değildir?

- a) Kent ve kale inşa etme
- b) Taş ustalığı
- c) Demir silah ve savaş aleti üretimi
- d) Madencilik
- e) Diplomasi

4. Aşağıdakilerden hangisi Urartuların gümüş, bakır ve demir kullanarak ürettiği eşyalar arasında değildir?

- a) Terazî
- b) Miğfer
- c) At koşum takımı
- d) Kazan
- e) Kemer

Etkinlik 4:

Dinlediğiniz metne göre aşağıdaki ifadelerin doğru ya da yanlış olduğuna karar verin.

SAĞLIKSIZ BESLENME

	Doğru	Yanlış
1. Obezite ve tip 2 diyabet gibi hastalıkların görülme sıklığı günden güne azalıyor.	☐	☐
2. Dünyadaki obez insan sayısı 1975'ten günümüze dek üç katına ulaştı.	☐	☐
3. Dünya genelinde 19 yaş ve üstü 1,9 milyardan fazla yetişkin aşırı kilolu.	☐	☐
4. Aşırı kilolu olan insanların 650 binden fazlası obez sınıfına dâhil.	☐	☐
5. Liposuction, obez olmayan kişilere uygulanabilir.	☐	☐

🔊 DİNLEYELİM - YANITLAYALIM

A. Metni seçici dinleme tekniğini kullanarak dinleyin ve boşlukları metinde geçen sözcüklerle doldurun.

YARATICI MÜZİK

“Yaratıcı müzik” denildiğinde akla hemen bir soru gelebilir. “Müzik zaten bir yaratıcılık biçimi değil midir?” Evet, müzik bir yaratıcılık biçimidir. Ancak unutulmaması gereken şey müziğin **1.** _____ ortamlarında yaratıcı anlayış ve etkinliklere dayalı işlenmesidir. Çünkü genellikle eğitim kurumlarındaki müzik ders ya da etkinlikleri, **2.** _____ müzik yapmaya uygun bir anlayışla gerçekleştirilmektedir. İlköğretim okullarında da bu anlayıştan tümüyle ayrı müzik dersi işlendiği söylenemez. Öyle ki teknik ya da eğitsel amacı pek düşünülmemiş bir şarkı ezberletmek, çoğu kez yeterli görülmektedir. Oysa öğrenmedeki temel yaklaşımlar arasında yer alan tüm duyuların kullanılması ya da tüm duyulara seslenilmesi **3.** _____ çocukları için ayrı bir önem taşır. Çünkü çocuğun biçimlendirilmesi burada başlamaktadır. Bu nedenle müziği diğer eğitim alanlarıyla ilişkilendirmek gerekir. Müziğin özellikle **4.** _____ ve **5.** _____ ile doğrudan ilişkisi kurulmalıdır. O zaman yaratıcı müzik etkinliklerine giden yol aralanmaya başlar. Sonrası, **6.** _____ ilgi, bilgi, beceri ve yeteneklerine bağlıdır. Öğretmenlerin: “Ne yapayım, yeteneksizim.” demeleri gerekçe değildir. Çünkü onlardan herhangi bir çalgı çalmaları ya da kusursuz sese sahip olmaları istenemez. Bu çok önemli de değildir. Önemli olan onların çocuklara **7.** _____ ve müziği yaşantılarına yansıtmalarına yardımcı olmasıdır. Unutmamalısınız ki öğreneceklerinizi işinize aktarabilmeniz, sizin de yaratıcı yanınızı ortaya koyar.

B. Metni seçici dinleme tekniğini kullanarak dinleyin ve soruları metne göre yanıtlayın.

TERİ ANALİZ EDEN SENSÖR

1. Dinlediğiniz metne göre, araştırmacıların, teri analiz eden cihazlar geliştirmedeki amacı nedir?

2. Gönüllülerin terleme miktarları, gönüllüler hangi aktiviteyi yaparken sensörlerle ölçülmüştür?

3. Araştırmacılar, sensörün diyabet hastaları için de yararlı olup olmayacağı konusunda ne bulmuştur?

4. Geliştirilen bu cihaz bir insanın ne kadar terlediği hakkında nasıl tahmin yapıyor?

5. Bu cihazı kullanmak suretiyle atletlerin hangi durumları takip edilebilir?

YAZMA

Bu Bölümde Neler Öğreneceğiz?

- Paragrafın ana düşüncesini konuyla bağlantılı olarak oluşturabilecek,
- Ana düşünceyi açıklayan, destekleyen yardımcı düşüncelerini yazabilecek,
- Yardımcı düşünceleri yazarken düşünceyi geliştirme yollarını kullanabilecek,
- Cümleler arasında bağdaşıklığı ve tutarlılığı sağlayabileceksiniz.

Paragraf - Yardımcı Düşünceler - Bağdaşıklık - Tutarlılık

Paragraf Nedir?

Yazının bir bölümü olan paragraf; bir duyguyu, düşünceyi, bilgiyi, dileği, öneriyi ya da olayı, olaydan alınmış bir kesiti yalnız bir yönüyle tam olarak çözümlen, açıklayan, tartışan, öyküleyen, betimleyen cümleler bütünüdür.

Bir yazının giriş, gelişme ve sonuç bölümleri paragraflardan oluşur. Kompozisyon planının başarıya ulaşabilmesi için paragrafların kurallarına ve yazının amacına uygun düzenlenmesi gerekir. Her paragraf bir düşünce kümesi biçiminde kendi içinde bir bütünlük ifade eder. Bu anlam kümeleri birbirini bütünleyerek yazıyı oluşturur. Kısacası, her paragraf bir düşüncenin ele alındığı, işlendiği, örneklendirildiği, geliştirildiği ve sonuca bağlandığı bir bütünlüktür.

Örnek Paragraf:

Adların insan varoluşundaki yeri, değeri hiçbir şeye benzemez. Adlandırma insanı insan yapan etmendir. Hayvanların, özellikle bazı hayvanların insaninkilere yaklaşan, insaninkileri andıran, insaninkileri aşan nitelikleri vardır. İş bölümü yapmada arıya, yön bulmada leyleğe, koşmada tavşana, iz sürmede köpeğe imreniriz. Gene de hiç kimse bu hayvanları insan dünyasının içine almaya kalkışmaz. Ama hayvanlar da birbirlerini adlarıyla tanıyıp tanıtsaydılar, bana öyle geliyor ki, hayvanları da insan dünyasının üyeleri diye saymaktan çekinmeyecektik. Hayvanı insandan ayıran, dilin açtığı uçurumdur.

Kaynak: <http://www.ekultursanat.com/deneme/eser-2069-Insan-Olurken-Nermi-Uygur>

Paragrafta Cümle Düzeni

Paragrafın düzeni kompozisyonun düzeninden farksızdır. İlk cümle, paragrafta giriş cümlesidir. Bu cümle, aynı zamanda paragrafın da konusunu belirler. İzleyen cümleler paragrafın gelişme bölümünü oluşturur. Bu bölümde konu, örneklerle açıklanabilir. Paragrafın son cümlesi ise sonucu belirler.

Paragrafı oluşturan cümlelerin belirli bir düzen içinde birbirine, biçim ve anlam yönünden uygun bir şekilde bağlanması gerekir. Cümleler arası bütünlüğü sağlamak için bir cümleden diğer cümleye geçerken birtakım geçiş teknikleri uygulanır.

Paragrafın Yardımcı Düşünceleri Nasıl Yazılır?

Bir ana düşünce etrafında kurulan paragrafta ana düşüncenin açıklanması, geliştirilmesi, desteklenmesi ve inandırıcılığının sağlanması amacıyla kurulan cümleler, yardımcı düşünceleri oluşturur.

- » Paragrafın ana fikrini geliştirmek için ana fikir cümlesinden sonra en az iki ayrı yardımcı düşünce yazılır. Bu yardımcı düşünceler paragrafın konusu ile tutarlı olmalıdır.
- » Geliştirilen her bir yardımcı düşünce; her türlü bilgi, deneyim, örnekleme, karşılaştırma veya açıklamalarla desteklenir.
- » Bir yazı yazmaya başlarken ana düşünce ile yardımcı düşünceleri belirlemek gerekir. Bu, konu ile ilgili buluşlar yapmak, kompozisyonun planı ile ilgili verileri ortaya koymak demektir.

Paragrafı oluşturan cümlelerin belirli bir düzen içinde birbirine, biçim ve anlam yönünden uygun bir şekilde bağlanması gerekir. Cümleler arası bütünlüğü sağlamak için bir cümleden diğer cümleye geçerken birtakım geçiş teknikleri uygulanır.

Paragrafta Düşünceyi Geliştirme Yöntemleri Nelerdir?

Tanımlama

Bir kavramın niteliklerini eksiksiz olarak belirtmek, açıklamak onu tanımlamaktır (TDK, 2011a: 2261). Yazıda savunduğumuz düşünceyi çeşitli özellikleriyle tanımlayarak ilgili düşüncenin kavranmasına yardımcı oluruz. Tanımlama “Bu nedir?” sorusuna cevap verir.

Tanım cümlesine örnekler:

“Mikrop cinsinden canlı bir varlığın muayyen bir ortam içinde çoğalmasına da **kültür** denir.”

“**Kültürlü bir insan** birçok şey okumuş, düşünmüş ve iyice sindirmiş bir insandır.”

“Toplumun kültürel değerlerini kurmacanın dünyasına taşıyan romanlara **‘gelenekçi roman’** denir. Gelenekçi roman, aileyi ve aile içi değerleri yücelten bir anlayışı temsil eder.”

Örneklendirme

Konuyu daha ayrıntılı bir biçimde anlatmanın bir yolu da örneklendirmedir (TDK 2011a: 1859). Örnekler vermek konuyu daha anlaşılır duruma getireceği gibi düşünceye açıklık ve somutluk kazandırır. Ancak örnek olarak verilen şey, anlatımı somutlaştıracak nitelikte genel ve bilinen bir şey olmazsa anlatım bütünüyle belirsizleşebilir. Örnekleme, uzun açıklamaların da önüne geçeceğinden birkaç sayfada anlatılacak düşünceyi birkaç örnekle ifade etme kolaylığı sağlar.

Örneklendirme paragrafı örneği:

Edebiyatta gelenekçilik, toplumun kültür değerlerine ilişkin farkındalık oluşturmaya yöneliktir. Dinden, tarihten ve yaşama tarzından gelen ritüeller bunlar arasındadır. Dinî ve millî karakterli geleneklerden söz edilebilir. **Bayramlaşma, konuk ağırlama, ikramda bulunma, el öpme, imeceye katılma, nişan töreni yapma, yeme içme, zanaat ile uğraşma gibi günlük hayatın pratik alışkanlıkları yanında aile, musiki, mimari, tasavvuf, şehitlik, gazilik gibi derin yapıda karşılığını bulan unsurlar da vardır.**

Karşılaştırma

Düşünce öbeği olan paragrafta okuyucunun zihninde karşılaştırma yapmasını sağlayarak konunun kavranmasına yardımcı olmak mümkündür. Karşılaştırma kişilerin, nesnelerin, olayların ve olguların benzer veya ayrı yanlarını incelemek için yapılan kıyaslamadır (TDK, 2011a: 1337). Karşılaştırma, daha çok gelişme bölümünde yararlanılan anlatım biçimlerinden biridir. “Ak-kara”, “iyi-kötü”, “güzel-çirkin” gibi karşılaştırma amacı gütmeyen karşıt anlamlı kavramların bir paragrafta yer alması karşılaştırma değildir.

Karşılaştırma paragrafı örneği:

Eski fotoğraf teknolojisi gereği olarak sadece üretim sürecinde değil kullanım aşamasında da insan aklına, zekâsına ve deneyimine gerek duyuluyordu. Sayısal teknolojinin olanaklarıyla donanmış olan **yeni fotoğraf** ise akıl, zekâ ve deneyim yerine “smart” kavramı üzerine temellendirilmiştir. Smart; akıllı, zekâsını ve deneyimini kullanan anlamını da taşır ve insanla yani kullanıcıyla ilgili değil araçla ilgilidir.

Benzetme

Bir kavramı ya da varlığı başka kavram ya da varlığa ait özelliklerle anlatmadır.

Benzetme Örneği:

Dünya ayaklarının altında, gözlerinin önünde uzanıyordu şimdi. Tatlı bir ışık dört bir yandan süzülürken **eşya altın sarısı bir aydınlığın içinde yüzüyordu**. Âdem’in yüzünde bir memnuniyet tebessümü belirdi. Gözlerinin içi gülümsedi.

Tanık gösterme

Paragrafta verilen bilginin tanınmış bir kaynağa dayandırılarak yazıya giriş yapılması, konunun açılımında tutulan bir başka yoldur. Böylece tanık göstererek bilginin sağlam bir kaynağa dayandığını göstermiş oluruz. Yöntem olarak önce alıntı yapılacak kişinin adı anılır sonra da sözleri aktarılır.

Tanık gösterme örneği:

İnsanın kendini bulma çabaları içinde gösterilen çıkış yolu evdir. Apartmanı temsil eden ve “karanlık yüzlü insanlar”, “kimliksiz kalabalık”, “sahipsiz dirsekler ve bacaklar” söz gruplarıyla ifade edilen insanların karşısına evi çıkarır. Yazarın evi, yüceltilmiş değerler simgesi olarak seçmesi boşuna değildir. Korkmaz’ın söyleyişiyle ev, **“insan olarak var olduğumuz, kök saldıığımız bir dünya köşesi”** olması yanında, “doğal sıcaklığın

ve sevginin (de) sembolü”dür. Yazar, bu zıtlığı Şehrikalp Apartmanı aracılığıyla verir. Bu apartman çarpık sanayileşmenin sonucu olarak katlar hâlinde satılmış, her katı farklı mesleklere mensup insanlar tarafından birer atölye, büro hâline getirilmiştir.

Tanıtlama (Sayısal verilerden yararlanma)

Bir düşüncenin gerçekliğini yadsınamayacak bir kesinlikle göstermek anlamında olan tanıtlama; yazıda sayısal verilerin, istatistiklerin, göstergelerin, tahminlerin tanıt olarak kullanılmasıdır. İleri sürdüğümüz düşüncelerin birtakım verilerle tanıtlanması gerekebilir. Bu durumda istatistiklere, deney sonuçlarına yer verilebilir. Yapılmış araştırmaların sonuçlarından yararlanılabilir.

Tanıtlama örneği:

Sosyal Güvenlik Kurumunun (SGK) **2000-2010 yılları arasındaki** iş kazalarına ilişkin verileri incelendiğinde, en çok kazanın **25-29 yaş grubu işçilerde** meydana geldiği, yine bu grubu **18-24 yaş grubunda** bulunan işçilerin izlediği görülmektedir. 2015 yılı verilerine göre ise en çok kazanın **18-24 yaş grubunda** meydana geldiği, **25-29 yaş grubunda** bulunan işçilerin ise bu grubu izlediği görülmüştür. **30-34 ve daha yukarı yaş gruplarında**, iş kazasına uğrayanların sayısının giderek azaldığı görülmektedir. İşçilerin yaşlarının ilerlemesine bağlı olarak tecrübelerinin artması ve sorumluluk duygularının gelişmesi de iş kazalarının azalmasında etkili olmaktadır. Bu nedenle yaş, iş kazalarının meydana gelmesinde önemli bir faktördür.

Örnek Paragraf

Fotoğraf, kaydederek çoğaltan ve saklayan bir teknoloji olarak günümüze kadar gelmiştir. Fotoğraf bir yönüyle özgürleştirici diğer yönüyle de denetim altında tutucu bir araç olmuştur. İnsan portrelerinin, güzel anların, yaşanan mekânların yüzey üzerinde kalıcı olmasını sağlayan fotoğraf, hiçbir engel olmadan bunu gerçekleştirir. Bu yönüyle özgür bir alandır. Fotoğrafçının bir ressam gibi bir gelenek içinde yetişmesi gerekmez. Bir düğmeye basmak yeterlidir. Kalanını teknoloji tamamlayacaktır. Özgür bir ortam gibi görünen fotoğrafın çoğaltan ve saklayan teknolojisi, yeni durumların ortaya çıkmasına da neden olmuştur. Bu durum, fotoğrafı çekilen şeyleri gözlem altında tutma, denetleme durumudur. Fotoğrafla birlikte insanlar kolaylıkla tespit edilerek, gözetim altında bulundurulmaya başlanmıştır. Fotoğrafın resmetme tekniği bunu da sağlamıştır.

Paragrafın ana düşüncesi: “Fotoğrafın, kaydederek çoğaltan ve saklayan bir teknoloji olarak varlığını sürdürdüğü.” düşüncesidir.

Paragrafın ana düşüncesi aşağıdaki yan düşünce cümleleriyle desteklenmiş, inandırıcı kılınmaya çalışılmıştır.

1. Özgürleştirici diğer yönüyle de denetim altında tutucu bir araç olması.(Açıklama)
2. İnsan portrelerinin, güzel anların, yaşanan mekânların yüzey üzerinde kalıcı olmasını sağlaması. (örnekleme yoluyla destekleme)

3. Fotoğrafçının bir ressam gibi bir gelenek içinde yetişmesi gerekmez. (Benzetme)
4. Bir düğmeye basmak yeterlidir. Kalanını teknoloji tamamlayacaktır. (Betimleme-açıklama)
5. Fotoğrafı çekilen şeyleri gözlem altında tutma, denetleme durumu. (Açıklama)
6. Fotoğrafla birlikte insanların kolaylıkla tespit edilerek, gözetim altında bulundurulmaya başlanması. (Örnekleme yoluyla destekleme)

Tutarlılık Nedir?

Tutarlılık, metnin iç yapısında oluşan anlamlar arasındaki mantıksal bağlantıdır. Tutarlılık, metinde ileri sürülen fikirlerin, verilen örneklerin, kullanılan düşünceyi geliştirme tekniklerinin konuyla ilgili ve ana düşünceyle uyumlu olmasıdır. Tutarlılıkta, metnin kendi içinde birbiriyle çelişen unsurların bulunmaması, bütün yardımcı düşüncelerin ana düşünceyi destekler nitelikte olması önemlidir. Cümleler arasındaki bağlantıların anlamsal ve mantıksal olarak birbiriyle ve metnin bütünüyle uyumlu olması, bir metinde tutarlılığın bulunması zorunludur.

Örneğin, aşağıdaki yazınsal metni okuduğumuzda, geliştirilen düşüncelerin konuyla bağlantılı olduğunu, yardımcı düşüncelerin içinde verilen örneklerin, ana düşünceyi desteklediğini rahatlıkla görebilmekteyiz.

Örnek Paragraf

İnternet kullanımı ancak hayatımızda önemli olan başka bir beceriyi kullanmamızın önüne geçiyorsa endişe yaratmalıdır. Örneğin sanal dostluklar, arkadaşlarımızla yüz yüze görüşmemize son veriyorsa bunun zararlı etkileri olacaktır. Çoğumuz interneti iletişimde ek bir araç olarak kullanıyoruz, başka şeylerin yerine geçecek şekilde değil. Bu açıdan, belli bir yaş üstündeki ve iletişim araçlarını bilinçli kullanma beceri ve alışkanlıklarını geliştirmiş çocukların internetten tümüyle uzak tutulmasının yanlış olduğu düşünülmelidir. Ancak bu noktadaki büyük tehlike; çocukların bilgisayar, cep telefonu, teknoloji ya da medya bağımlılığı kadar, onlara ulaşabilecek siber zorbalık deneyimleridir. Bu, anne ve babaların, eğitimcilerin son derece dikkatli olması gereken çok hassas bir konudur. Çocuğun kişilik haklarını zedelemekten onu olası tehlikelerden korumak gereklidir. Çocuk, sürekli takip edildiğini, kontrol altında bulunduğunu anlayacak olursa kendine güvenini kaybedebilir.

Paragrafın ana düşüncesi: “Çocuklar açısından internet kullanımının, çocuğun kişilik haklarını zedelemekten onu olası tehlikelerden koruyarak sağlanması gerekir.”

Paragrafın yardımcı düşünceleri ana düşüncesiyle belli bir tutarlılık içinde, uyumlu ve onu destekler nitelikte bir araya getirilmiştir.

1. Örneğin sanal dostluklar, arkadaşlarımızla yüz yüze görüşmemize son veriyorsa bunun zararlı etkileri olacaktır.
2. Çoğumuz interneti iletişimde ek bir araç olarak kullanıyoruz, başka şeylerin yerine geçecek şekilde değil.

3. Bu açıdan, belli bir yaş üstündeki ve iletişim araçlarını bilinçli kullanma beceri ve alışkanlıklarını geliştirmiş çocukların internetten tümüyle uzak tutulmasının yanlış olduğu düşünülmelidir.
4. Ancak bu noktadaki büyük tehlike, çocukların bilgisayar, cep telefonu, teknoloji ya da medya bağımlılığı kadar, onlara ulaşabilecek siber zorbalık deneyimleridir.

Bağdaşıklık:

Metin parçaları arasında mantıksal düzen ve bağlantı kurularak tutarlılığın sağlanabilmesi için bağdaşıklığa ihtiyaç vardır. Yani, metin parçaları arasında dil bilgisel ilişkilerin bulunması gerekir. Bir metin parçaları arasındaki dil bilgisel ilişkiler bağdaşıklık denilen yapılarla oluşturulmaktadır.

Buna göre bağdaşıklık, bir yazının metin olmasını sağlayan cümleler arasındaki ilişkiyi metin içi bir dille sağlayan özelliklerin tümüne verilen addır. Bağdaşıklık, paragraf yapısında, dil öğelerinin birbiriyle bağıntılı olmasıdır.

- » Bölüm içinde ve bölümler arasında yapısal, anlamsal ve mantıksal bağlantılar dil bilgisel öğeler sayesinde oluşturulur.
- » Metinde yer alan cümlelerin içindeki sözcüklerin dil bilgisi kuralları çerçevesinde bir araya getirilmesi ve kullanılması gerekir.
- » Bir metnin yapısı, sözcük ve cümlelerin birbirlerine şekil ve anlam yönünden eklenmesiyle oluşur. Bu eklemelerde zamirlerin, gösterme sıfatlarının önemi büyüktür. Zamirler adların yerine kullanılabilir ve adları işaret eder.
- » Ayrıca eklemelerde çeşitli bağlantı kurma (geçiş) ifadeleri de sıklıkla kullanılır.
- » Bir cümlede yer alan yapıların nasıl yer alacağı dilin kurallarına göre belirlenmiştir. Bu kurallar değiştirilemez ve yazılan her metinde dilin kurallarına uyma zorunluluğu vardır.

Cümleler Arasında Kullanılan Bağlantı Kurma İfadeleri

Amaç	Bağlantı Kurma (Geçiş) İfadeleri
Karşılaştırma yapma	ayrıca, ve, diğer, benzer şekilde, yine de, hatta
Karşıt görüş ileri sürme	ama, fakat, rağmen, ancak, ne var ki, aksine, aksi durumda, aksi takdirde, buna karşılık, buna rağmen, oysa, hâlbuki
Zaman gösterme	önce, sonra, daha sonra, bu sırada
Yer belirtme	içinde, üstünde, yukarıda, burada, orada
Önem sırasına göre ifade etme	birinci, ikinci, son olarak, başlıca, ilk olarak, öncelikle, her şeyden önce, en önemlisi, daha da önemlisi

Sebebe-sonuç bildirme	unkü, bu nedenle, bu yüzden, -den beri, böylece, dolayısıyla
Örnekleer verme	mesela, örneğın, örnekle verecek olursak, ek olarak, ilaveten
Açıklama yapma	aslında, ayrıca, aynı zamanda, artık, aslına bakarsanız, başka bir deyişle, demek oluyor ki, neyse ki, ne yazık ki, yani, açıkçası, doğrusu

Bağdaşıklık ve Tutarlılığı Sağlamak İçin Nelere Dikkat Edilmelidir?

Bağdaşıklık, paragraftaki tüm yardımcı fikirlerin ana fikirle bağlantılı olmasıdır. Tutarlılık ise dil bilgisi açısından cümlelerin birbirleriyle bağlantılı olmasıdır. Bu nedenle bir yazı yazarken yazımızın tutarlılık ve bağdaşıklık açısından sağlam olabilmesi için aşağıdaki özellikleri dikkate almalıyız:

- » Yardımcı düşünceler ana fikir cümlesine göre belirli konuyla ilgili daha ayrıntılı bilgi vermelidir.
- » Cümleler üslup ve dil bilgisi yapısı açısından birbiriyle uyum içinde olmalıdır.
- » Cümlelerde dil bilgisi öğelerini doğru ve yerinde kullanmaya özen gösterilmelidir.
- » Yardımcı düşünceler arasında akıcılığı sağlamak için farklı bağlaçlar kullanılmalıdır.

Örnek Paragraf

“Eski adı Artova olan amlıbel, Sivas ile Tokat arasında, yol üstünde küçük bir ile köydü. Biz gittiğimizde yeni ile olmuştu. Daha sonra ile olmayı **ona** çok görmüşler. İlçe merkezini Kunduz köyüne nakletmişler. Artova adını da **oraya** vermişler.”

- » 1. ve 3. cümlede gönderim ilişkisi vardır. Metinde amlıbel ismi yerine **onu** zamiri kullanılmıştır.
- » 4. ve 5. cümlede ile merkezi Kunduz köyü ismi yerine **oraya** zamiri kullanılarak gönderim ilişkisi kurulmuştur.

Örnek Paragraf

Eskişehir, Türkiye’de yaşanabilecek en güzel şehirlerden biridir. Öncelikle, Eskişehir’de çeşitli alanlarda sayısız iş imkânı vardır. Örneğın havacılık, tekstil ve gıda başta olmak üzere birçok alanda çalışılabilecek fabrikalar bulunmaktadır. Şehirde bulunan üç üniversite ise eğitim alanında iş fırsatları sunar. Ayrıca, Eskişehir’de ulaşım da oldukça gelişmiştir. Otobüs, minibüs ve tramvay ile istenilen her yere kolaylıkla ulaşmak mümkündür. Son olarak Eskişehir’de güzel vakit geçirmek için farklı seçenekler mevcuttur. Mesela insanlar şehir parklarında keyifli vakit geçirebilir, Porsuk ayı kenarındaki kafe ve restoranlarda sosyalleşebilir veya yılın belirli dönemlerinde gerçekleşen sinema, müzik ve tiyatro festivallerine katılabilirler. Özetle, Eskişehir gönül rahatlığıyla yaşayabileceğiniz bir şehirdir.

Birinci yardımcı düşünce: Eskişehir’de çeşitli alanlarda iş imkânları vardır.

Örnek/ açıklama:

- » Havacılık, tekstil ve gıda başta olmak üzere birçok alanda çalışılabilecek fabrikalar bulunmaktadır.
- » Şehirde bulunan üç üniversite ise eğitim alanında iş olanakları sunar.

İkinci yardımcı düşünce: Eskişehir’de ulaşım da oldukça gelişmiştir.

Örnek/ açıklama:

Otobüs, minibüs ve tramvay ile istenilen her yere kolaylıkla ulaşmak mümkündür.

Üçüncü yardımcı düşünce: Eskişehir’de güzel vakit geçirmek için farklı seçenekler mevcuttur.

Örnek/ açıklama:

- » İnsanlar şehir parklarında keyifli vakit geçirebilir,
- » Porsuk Çayı kenarındaki kafe ve restoranlarda sosyalleşebilir,
- » Yılın belirli dönemlerinde gerçekleşen sinema, müzik ve tiyatro festivallerine katılabilirler.

Sıralama için kullanılan bağlaçlar: Öncelikle, ayrıca, son olarak

Örnekler ve açıklamalar için kullanılan bağlaçlar: Örneğin, mesela

Örnek I:

Çocukların kedi veya köpek gibi evcil hayvanlarla birlikte büyümesinin birçok yararı vardır. İlk olarak _____ . Çocuklar bu hayvanlarla arkadaşlık bağı geliştirdiklerinden dolayı sevgi ile büyür ve empati kurma becerilerini geliştirirler. Böylelikle yaşamlarında insan ilişkilerini daha kolay kurarlar. Buna ek olarak evcil hayvan sahibi olmak, çocukların sorumluluk bilincini geliştirmesine yardımcı olur. Evcil hayvanların beslenmesi, temizlenmesi ve sağlık kontrollerinin yapılması gibi temel bakımlarıyla ilgilenmeyi öğrenen çocuklar ileride sorumluluk alma kabiliyeti kuvvetli bireyler hâline gelirler. Özetle evcil hayvanların çocukların gelişimi üzerine çeşitli faydaları vardır.

Aşağıda verilen ifadelerden hangisi yukarıdaki paragrafın ilk yardımcı düşüncesi olabilir?

- a) köpekler kedilerden daha cana yakın evcil hayvanlardır.
- b) çocukluğumda kedi sahibi olmak en büyük hayalimdi.
- c) kedi veya köpek sahibi çocukların fiziksel gelişimi daha hızlıdır.
- d) kediler veya köpekler çocukların duygusal gelişimini olumlu etkiler.
- e) köpeklerin temel ihtiyaçlarını karşılamak kedilerden daha zordur.

Çözüm: İlk yardımcı düşüncenin ardından gelen cümleler kendisinin örneği veya açıklaması olmalıdır. Bu nedenle “sevgi ile büyür ve empati kurma becerisi” açıklaması ve örneklerini

göz önünde bulundurursak, paragrafta bırakılan boşluğu en iyi şekilde tamamlayan yardımcı düşünce cümlesi **d** seçeneğidir.

Örnek 2:

Bana göre Leonardo da Vinci en zeki insanlardan biridir. İlk olarak Da Vinci, çok başarılı bir sanatçıdır. En büyük tablolarından ikisi olan Mona Lisa ve Son Akşam Yemeği, çağlardan beri hayatta kalmıştır ve hâlâ eşsiz sanatsal güzelliğiyle insanlara ilham vermektedir. Ayrıca Da Vinci mimarlık da yapmıştır. 1485 ile 1490 yılları arasında kiliseden kaleye birçok bina tasarlamıştır. Son olarak da _____
_____. Uçağın icadından 500 yıl önce bir helikopter tasarlamış, ayrıca paraşütü icat etmiştir. Kısacası Da Vinci, başarıları hâlâ takdir edilen tarihteki en zeki insanlardan biridir.

Aşağıda verilen ifadelerden hangisi yukarıdaki paragrafta verilen boşluğu en tutarlı şekilde tamamlar?

- İtalyan kökenli olan sanatçı 1452 doğumludur.
- Da Vinci, zamanının ötesinde bir mucittir.
- Da Vinci, anatomi çalışmaları da yapmıştır.
- Çizimlerinde bazı ufak yanlışlıklar vardır.
- Mona Lisa, insanlık tarihinin en başarılı tablosudur.

Çözüm: Son yardımcı düşüncenin açıklaması “Uçağın icadından 500 yıl önce bir helikopter tasarlamış, ayrıca paraşütü icat etmiştir.” şeklindedir. Yani boşluktan sonraki bölüm, Leonardo da Vinci’nin icatlarından söz etmektedir. Bu nedenle boşluğa gelecek cümle Da Vinci’nin bir mucit olduğu bilgisini taşımalıdır. Bu nedenle paragrafta bırakılan boşluğu en iyi şekilde tamamlayan yardımcı düşünce cümlesi **b** seçeneğindeki cümledir.

Etkinlik 5:

Aşağıdaki paragrafın yardımcı düşüncelerini doğru bir şekilde sıralayınız.

Televizyonun çocuklar için zararları göz ardı edilemeyecek kadar önemlidir.

- Uzun süre hareketsiz kalan veya televizyon izlerken sıklıkla abur cubur yiyen çocuklar obez olma eğilimi gösterirler.
- İkinci olarak, televizyon izleyen çocukların dikkat süreleri düşer.
- Son olarak yapılan bazı araştırmalara göre uzun süre televizyon izleyen çocukların çoğunluğu aşırı kiloludur.
- Televizyonda hızlı, tempolu, görsel uyarılmaya alışan çocukların dikkat süreleri daha kısa olduğu için çocuklar okulda dersleri dinlemekte zorlanabilirler.
- Öncelikle, uzun süre televizyon izleyen 3 yaş altı çocukların beyin gelişimi olumsuz etkilenir.
- Bu çocukların diğer insanlarla iletişim ve oyun becerileri kısıtlanır.

Özetle çocukların televizyon izlemesi ciddi zararlarla sonuçlanabilir.

1.__ 2.__ 3.__ 4.__ 5.__ 6.__

Etkinlik 6:

Aşağıda verilen paragraflardan hangisinde yardımcı düşünceler tutarlılık ve bağdaşıklık açısından iyi bir örnektir? Neden?

Paragraf I

Yabancı dil öğrenmek için izleyebileceğiniz iki temel yöntem vardır. Birincisi, yabancı dil kursuna gitmektir. Öğretmenleriniz ve sınıf içi etkinlikler sayesinde dil bilgisi kurallarını öğrenir ve sözcük haznenizi genişletebilirsiniz. Ayrıca, öğrenmekte olduğunuz yabancı dilde okuma, dinleme, yazma ve konuşma temel becerilerinizi etkileşimli bir şekilde geliştirebilirsiniz. İkinci yöntem ise, o dilin konuşulduğu ülkede belirli bir süre yaşamaktır. Çünkü, bir dili günlük hayatta kullandıkça tüm yönleriyle öğrenme fırsatını yakalayabilirsiniz. Sonuç olarak, yabancı dil öğrenmenin en kolay ve verimli yolları bu iki yöntemdir.

Paragraf II

Yabancı dil öğrenmek için izleyebileceğiniz iki temel yöntem vardır. Yabancı dil kursuna gitmektir. Diğer yöntem ise, o dilin konuşulduğu ülkede belirli bir süre yaşamaktır. Öğretmenleriniz ve sınıf içi etkinlikler sayesinde dil bilgisi kurallarını öğrenip sözcük haznenizi genişletebilirsiniz. Ayrıca, öğrenmekte olduğumuz yabancı dilde okuma, dinleme, yazma ve konuşma temel becerilerimizi etkileşimli bir şekilde geliştirebiliriz. Çünkü, bir dili günlük hayatta kullandıkça tüm yönleriyle öğrenme fırsatını yakalayabilirsiniz. Sonuç olarak, yabancı dil öğrenmenin en kolay ve verimli yolları bu iki yöntemdir.

Etkinlik 7:

Aşağıda giriş ve sonuç bölümleri yazılmış bir paragraf verilmiştir. Bu paragrafın yardımcı düşünce cümlelerini doğru bir şekilde yerleştirerek paragrafı tamamlayın.

Yardımcı düşünce cümleleri:

- Her çocuk kendine özgü bir ürün ya da düşünce oluşturmadığı sürece yaratıcı öğretme gerçekleşemez.
- Oysaki yaratıcı etkinlikler çocukların ilgi ve çalışmalarıyla belirlenir.

- c) Her ne kadar öğretmenin kendisinin de yaratıcı olması gerekse de, asıl amaç çocukların yaratıcılığını ortaya çıkaracak şartları oluşturmaktır.
- d) Bir öğretmen etkinlik hazırlarken, etkinliğin kimin yaratıcılığını geliştirdiğini düşünmelidir.

Paragraf:

“Öğretmenin çocukların yaratıcılığını desteklemede görevi, yaratıcı etkinlikleri tam olarak anlamaktır. Genelde yaratıcı etkinlik denildiğinde öğretmen üzerinde odaklanma olur.

- (1).....
-(2).....
-(3).....
-(4).....
-Bir başka deyişle, öğretmen yaratıcılığını, çocukların yaratıcılığını destekleyen ortamı ve programı hazırlama ile çocuklarla iletişim kurmada ve gelişimlerini desteklemede kullanmalıdır.”

Etkinlik 8:

Aşağıda giriş ve sonuç bölümleri yazılmış bir paragraf verilmiştir. Bu paragrafın yardımcı düşünce cümlelerini doğru bir şekilde yerleştirerek paragrafı tamamlayın.

Yardımcı düşünce cümleleri:

- a) Empati; algılama, anlama, hissetme gibi psikolojik, bilişsel ve duygusal bileşenlerden oluşmaktadır.
- b) Empati sıklıkla sempati ile karıştırılmaktadır.
- c) Örneğin çocuklarını zor koşullarda okutan ailenin yaşadıklarını, geçici olarak kendimizi onun yerine koyup yaşadığı duyguyu anlamak empatidir.
- d) Empatide karşıdaki kişinin duygu ve düşüncelerini anlamak, sempatide duygu ve düşüncelerin aynısına sahip olmak gerekir.
- e) Ancak ailenin durumunu günlerce düşünmek, onunla üzölmek hatta ağlamak ve yaşadığımız olumsuz ruh hâlinin yaşamımıza yansması ise sempatidir.
- f) Empati, bireyin kendini diğer bireyin yerine geçici olarak koyarak onu anlaması ve bunu ona hissettirmesi sürecidir.

Paragraf:

Empati, kişiler arası ilişkilerde diğerlerini anlama kapasitesini artıran kişilik özelliği olarak ele alınmaktadır. (1).....

.....(2).....

.....(3).....

.....(4).....

.....(5).....

.....(6).....
..... Empati, karşıdakinin yaşadıklarını anladıktan sonra ona etkili şekilde yardım edebilmeyi sağlarken, sempati ise karşıdakinin duygusal durumunu uzun süreli paylaşmayı sağladığı için yardım etmeyi engellemektedir.

YAZALIM

A. Aşağıda ana fikri ve sonuç cümlesi verilmiş paragrafı en az iki yardımcı düşünceyle, düşünceyi geliştirme yöntemlerini göz önünde bulundurarak ve bağdaşıklık ve tutarlılığı sağlayarak tamamlayınız.

Hayatta sizi mutlu edebilecek bazı etkenler vardır. _____

_____ Özetle yukarıda bahsettiğim bu temel etkenler sizi hayatta mutlu kılabilir.

B. Aşağıda ana fikri ve sonuç cümlesi verilmiş paragrafı en az iki yardımcı düşünceyle, düşünce geliştirme yöntemlerini göz önünde bulundurarak ve bağdaşıklık ve tutarlılığı sağlayarak tamamlayınız.

Günlük hayatta stresten kaşınmanın birçok yolu vardır. _____

_____ Kısacası bu birkaç basit yöntemle günlük hayatın stresiyle kolayca baş edebilirsiniz.

YANITLAR

OKUMA

Etkinlik 1:

1. b
2. e

Etkinlik 2:

1. Enerjinin verimli kullanımı genellikle enerji tüketiminin azaltılması ve enerji kullanım veriminin artırılmasıyla gerçekleştirilmektedir.
2. Enerjinin geri kazanımı ile bir sistemin toplam atık enerjisini azaltarak sistem içerisindeki bir sürecin işletilebilmesi için gerekli olan enerji girdilerinin azaltılması amaçlanmaktadır.

OKUYALIM - YANITLAYALIM

A. GÖÇLERE İLİŞKİN SINIFLAMALAR

1. A: 3-10
B: 5-7
C: 4-9
D: 2-8
E: 1-6
2. ülke içinde ve geçici
3. zorunlu ve planlı
4. düzenli

B. ŞEKER HASTALIĞINDA GENETİK VE ÇEVRESEL FAKTÖRLERİN ROLÜ

1. Diabetes Mellitus
2. Hiperglisemi
3. İnsülin
4. İki (Tip 1 ve Tip 2)
5. 20'li ya da daha erken
6. 40'lı yaşlardan sonra
7. Tip 2
8. Çevresel faktör
9. Aşırı kilo veya obezite
10. Pankreastaki hücre yıkımını

DİNLEME

Etkinlik 3:

1. c
2. d
3. e
4. a

Etkinlik 4:

1. Y
2. D
3. Y
4. Y
5. D

DİNLEYELİM - YANITLAYALIM

A. YARATICI MÜZİK

1. eğitim
2. ezbere dayalı
3. ilköğretim çağı
4. hareket
5. konuşma
6. öğretmenlerin
7. öncülük edebilmesi

B. TERİ ANALİZ EDEN SENSÖR

1. İnsan sağlığı hakkında daha kolay veri toplamak.
2. Gönüllüler egzersiz bisikletlerini sürerken testler yapılmıştır.
3. Araştırmacılar, terdeki glikoz miktarına bakarak kan şekeri hakkında fikir edinmenin kolay olmadığını, daha karmaşık yöntemlere ihtiyaç olduğunu bulmuştur.
4. Tüpteki sensörler, terin tüp içindeki akış hızını ölçerek tahmin yapıyor.
5. Bu cihazla atletlerin idman ve yarışmalar sırasındaki sıvı kaybını, kendilerini aşırı zorlayıp zorlamadıkları takip edilebilir.

YAZMA

Etkinlik 5:

1. e
2. f
3. b
4. d
5. c
6. a

Etkinlik 6:

İki paragraf karşılaştırıldığında paragraf I iyi bir örnektir. Çünkü paragraf II de ilk yardımcı düşünce örnek ve açıklamayla desteklenmeden ikinci yardımcı düşünceye geçilmiştir. Ayrıca, ana fikir cümlesinden sonra bağlaç kullanılmadan ilk yardımcı düşüncenin yazılması akıcılığı bozmuştur. “Öğrenmekte olduğumuz yabancı dilde okuma, dinleme, yazma ve konuşma temel becerilerimizi etkileşimli bir şekilde geliştirebiliriz.” cümlesinde paragrafın genelinden farklı bir dil yapısının kullanılması (“siz” zamirinin yerine “biz” zamirinin kullanılması) bağdaşıklık ve tutarlılığı bozmuştur.

Etkinlik 7:

1. b
2. d
3. a
4. c

Paragrafın tam hâli:

“Öğretmenin çocukların yaratıcılığını desteklemede görevi, yaratıcı etkinlikleri tam olarak anlamaktır. Genelde yaratıcı etkinlik denildiğinde öğretmen üzerinde odaklanma olur. (b) Oysaki yaratıcı etkinlikler çocukların ilgi ve çalışmalarıyla belirlenir. (d) Bir öğretmen etkinlik hazırlarken, etkinliğin kimin yaratıcılığını geliştirdiğini düşünmelidir. (a) Her çocuk kendine özgü bir ürün ya da düşünce oluşturmadığı sürece yaratıcı öğretme gerçekleşemez. (c) Her ne kadar öğretmenin kendisinin de yaratıcı olması gerekse de, asıl amaç çocukların yaratıcılığını ortaya çıkaracak şartları oluşturmaktır. Bir başka deyişle, öğretmen yaratıcılığını, çocukların yaratıcılığını destekleyen ortamı ve programı hazırlama ile çocuklarla iletişim kurmada ve gelişimlerini desteklemede kullanmalıdır.”

Etkinlik 8:

1. f
2. a
3. b
4. d
5. c
6. e

Paragrafın tam hâli:

Empati, kişiler arası ilişkilerde diğerlerini anlama kapasitesini artıran kişilik özelliği olarak ele alınmaktadır. (f) Empati, bireyin kendini diğer bireyin yerine geçici olarak koyarak onu anlaması ve bunu ona hissettirmesi sürecidir. (a) Empati; algılama, anlama, hissetme gibi psikolojik, bilişsel ve duygusal bileşenlerden oluşmaktadır. (b) Empati sıklıkla sempati ile karıştırılmaktadır. (d) Empatide karşıdaki kişinin duygu ve düşüncelerini anlamak, sempatide duygu ve düşüncelerin aynısına sahip olmak gerekir. (c) Örneğin çocuklarını zor koşullarda okutan ailenin yaşadıklarını, geçici olarak kendimizi onun yerine koyup yaşadığı duyguyu anlamak empatidir. (e) Ancak ailenin durumunu günlerce düşünmek, onunla üzülme hatta ağlamak ve yaşadığımız olumsuz ruh hâlinin yaşamımıza yansması ise sempatidir. Empati, karşıdakinin yaşadıklarını anladıktan sonra ona etkili şekilde yardım edebilmeyi sağlarken, sempati ise karşıdakinin duygusal durumunu uzun süreli paylaşmayı sağladığı için yardım etmeyi engellemektedir.

YAZALIM

A ve B etkinlikleri özgündür.

Yararlanılan kaynaklar

Açıköğretim Fakültesi, Çocuk ve Drama – Dramanın Çocuğun Gelişimine Etkisi ve Sağladığı Yararlar bölümünden uyarlanmıştır. Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

Açıköğretim Fakültesi, Çocuk Edebiyatı ve Medya. Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

Açıköğretim Fakültesi, Geleneksel Enerji Kaynakları - Enerjide Temel Kavramlar. Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

Açıköğretim Fakültesi, Göç ve Göçmen Sorunları - Afete Dönüşen Kitleli Göçler. Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

www.bayindirhastanesi.com.tr/haber.asp?haber=730, www.tipdunyasi.net/bilgi/diyabet_serker_hastaligi.html adresinden uyarlanmıştır.

Açıköğretim Fakültesi, Dünya Mutfakları - İtalyan Mutfağı. Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

Açıköğretim Fakültesi, Reklamcılık - Reklamın Rollerini. Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

Açıköğretim Fakültesi, Eski Anadolu Tarihi. Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

Açıköğretim Fakültesi, Eski Anadolu Tarihi Yararlı Dans/Devinim ve Müzik. Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

http://bilimteknik.tubitak.gov.tr/system/files/makale/623_bilim_ve_teknik_2019_ekim_6-7.pdf adlı sayfadan 31.10.2019 tarihinde erişilmiştir.

<http://www.ekultursanat.com/deneme/eser-2069-Insan-Olurken-Nermi-Uygur>